

Να πληρώσει το κεφάλαιο για τον επαγγελματικό κίνδυνο

Κείμενο της Ομάδας Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας του Τμήματος Υγείας - Πρόνοιας της ΚΕ του ΚΚΕ

Το πιο εμβληματικό παράδειγμα για το ότι «ο καπιταλισμός βλάπτει σοβαρά την υγεία», είναι ο επαγγελματικός κίνδυνος. Για την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου υπάρχουν σήμερα τεχνικές και οργανωτικές λύσεις με βάση την πρόοδο της επιστήμης και της τεχνικής. Ωστόσο, ο στόχος του κεφαλαίου για διασφάλιση φθηνής εργατικής δύναμης εμποδίζει την ουσιαστική εφαρμογή τους.

Η κατάσταση αυτή έχει τεράστιες επιπτώσεις στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (ΥΑΕ)¹. Ακόμη και τα ελλειπή επίσημα στοιχεία αναδεικνύουν ότι *κάθε 3 μέρες ένας εργαζόμενος πεθαίνει και χιλιάδες σακατεύονται κάθε χρόνο στη χώρα μας από εργατικό ατύχημα*. Οσον αφορά στις επαγγελματικές ασθένειες, παρόλο που στην πράξη δεν καταγράφονται ως τέτοιες στην Ελλάδα, εκτιμάται ότι χιλιάδες είναι στην πραγματικότητα οι εργαζόμενοι που η έκθεση σε βλαπτικούς παράγοντες στην εργασία τους προκαλεί σοβαρά προβλήματα υγείας (π.χ. μυοσκελετικές παθήσεις, άσθμα, δερματίτιδες, ψυχικές παθήσεις), ή και οδηγεί στο θάνατό τους (π.χ. επαγγελματικός καρκίνος, καρδιακές παθήσεις).

Τα εργατικά ατυχήματα καταγράφονται ελλιπώς στη χώρα μας, ενώ οι επαγγελματικές ασθένειες, στην ουσία δεν καταγράφονται και συνήθως χαρακτηρίζονται «κοινή νόσος»

Ο ρόλος του αστικού κράτους για τη θωράκιση της καπιταλιστικής κερδοφορίας είναι καθοριστικός και στον τομέα της ΥΑΕ. Αυτό εκφράζεται με διάφορους τρόπους, όπως:

- Με την προώθηση αντιδραστικών αναδιαρθρώσεων (Ασφαλιστικό, εργάσιμος χρόνος, εργασιακές σχέσεις, αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, «απελευθέρωση» τομέων στρατηγικής σημασίας κ.λπ.), που επηρεάζουν αρνητικά και την ΥΑΕ.
- Με την παραπέρα εμπορευματοποίηση των εργασιών του ανεπαρκούς και υποβαθμισμένου δημόσιου τομέα της Υγείας - Πρόνοιας για την πρόληψη και αποκατάσταση της υγείας των εργαζομένων, την απουσία δημόσιων υποδομών εκτίμησης και πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου.
- Με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου ψευδεπίγραφων ελέγχων της εργοδοτικής ευθύνης από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς του αστικού κράτους.
- Με την ελλιπή καταγραφή εργατικών «ατυχημάτων» και την απουσία, στην ουσία, καταγραφής των επαγγελματικών ασθενειών.
- Με την υποβάθμιση του προσανατολισμού της αναγκαίας επιστημονικής έρευνας στους σχετικούς τομείς.
- Με τη διατήρηση σκόπιμων ελλείψεων στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο με κριτήριο τη θωράκιση της ανταγωνιστικότητας του κεφαλαίου (π.χ. απουσία θεσμοθετημένων μεθοδολογιών και προδιαγραφών).

Ανύπαρκτη η «κάλυψη» των εργαζομένων από τον επαγγελματικό κίνδυνο

Ο εργαζόμενος που χαρακτηρίζεται θύμα εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας δικαιούται, με βάση το νομοθετικό πλαίσιο, επίδομα ασθενείας ανάλογα με τις μέρες ασφάλισης (ενώ για «κοινό ατύχημα» ή «κοινή νόσο» υπάρχουν διαφορετικές νομικές προϋποθέσεις). Το ίδιο ισχύει και για τη σύνταξη αναπηρίας.

Ωστόσο, τα εργατικά ατυχήματα καταγράφονται ελλιπώς, ενώ οι επαγγελματικές ασθένειες στην ουσία δεν καταγράφονται στη χώρα μας και συνήθως χαρακτηρίζονται «κοινή νόσος» (ανεξάρτητα από το ότι υπάρχει θεωρητικά διαδικασία για την καταγραφή τους). Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο τα τελευταία χρόνια με τις αλλαγές στον τομέα της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Χαρακτηριστικά, το «Κέντρο Διάγνωσης Ιατρικής της Εργασίας» (πρώην ΙΚΑ, σήμερα ΕΟΠΥΥ) υπάρχει μεν, αλλά παραμένει χωρίς κανένα γιατρό εργασίας.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν καταγραφούν το εργατικό «ατύχημα» και η επαγγελματική ασθένεια, οι παροχές που προβλέπονται είναι «ψίχουλα» μπροστά στις ανάγκες των εργαζομένων, δεν καλύπτουν τις συνέπειες της αναπηρίας (μερικής ή ολικής, μόνιμης ή προσωρινής) που οφείλεται στον επαγγελματικό κίνδυνο. Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο με την εφαρμογή των αντιλαϊκών κατευθύνσεων της σημερινής και των προηγούμενων κυβερνήσεων και της ΕΕ.

Δεν αναφερόμαστε μόνο στο ύψος αυτών των παροχών (επίδομα - σύνταξη), αλλά και στις προϋποθέσεις, για να τις δικαιούται ο εργαζόμενος, δεδομένου ότι έχουν επιδεινωθεί οι όροι πιστοποίησης από τα ΚΕΠΑ του απαιτούμενου για σύνταξη ποσοστό αναπηρίας. Ένας εργαζόμενος που δεν λαμβάνει πιστοποίηση με το απαιτούμενο από τη νομοθεσία ποσοστό αναπηρίας (έστω και γι' αυτή τη χαμηλή σύνταξη αναπηρίας), γίνεται ακόμη πιο ευάλωτος στην εργασιακή ζούγκλα της ελαστικής εργασίας και της ανακύκλωσης της ανεργίας για ένα κομμάτι ψωμί.

Τα προβλήματα που ανακύπτουν από τη σημερινή κατάσταση στο σύστημα Υγείας - Πρόνοιας (τεράστιοι χρόνοι

αναμονής, ο ασθενής πληρώνει για φάρμακα και μια σειρά αναγκαίων ιατρικών πράξεων που δεν καλύπτονται από το σύστημα κ.λπ.), τα βιώνουν φυσικά όλοι, είτε είναι θύματα εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας, είτε «κοινής νόσου» και ατυχημάτων άλλου είδους.

Το κεφάλαιο στο απυρόβλητο και χωρίς επιβάρυνση

Το κεφάλαιο, που είναι ο μεγάλος ένοχος για την επαγγελματική νοσηρότητα, παραμένει στο απυρόβλητο και δεν έχει ασφαλιστική επιβάρυνση. **Στην πραγματικότητα, ο ίδιος ο εργαζόμενος είναι αυτός που πληρώνει, μέσω των ασφαλιστικών εισφορών, της φορολογίας, της πληρωμής μη καλυπτόμενων από το σύστημα Υγείας ιατρικών πράξεων κ.λπ.**

Είναι σκόπιμο να αναφέρουμε ότι μετά και από την πίεση του εργατικού κινήματος τη δεκαετία του '60, ψηφίστηκε νομοθεσία που θέσπιζε την εισφορά επαγγελματικού κινδύνου με «υπόχρεους τους απασχολούντες μισθωτούς υπαγόμενους εις την ασφάλιση του ΙΚΑ» (Β.Δ. 473/1961). Η εισφορά επαγγελματικού κινδύνου βαρύνει τον εργοδότη και ανέρχεται στο 1% επί των αποδοχών των μισθωτών απασχολούμενων στις οριζόμενες από το νόμο επιχειρήσεις. Αφορά μόνο την περιοχή της Αττικής, ενώ με βάση την ερμηνεία της νομοθεσίας εξαιρούνται επιχειρήσεις αρκετών κλάδων.

Σε σχετική συζήτηση που αναπτύχθηκε τα προηγούμενα χρόνια μεταξύ επιστημονικών φορέων και συνδικαλιστικών δυνάμεων, έχει διατυπωθεί ότι το «κόστος» των ασφαλιστικών ταμείων λόγω του επαγγελματικού κινδύνου ξεπερνά το 4% του ΑΕΠ. Το άνοιγμα αυτής της συζήτησης αυτή την περίοδο δεν είναι τυχαίο. Προωθούνται νέες ανατροπές στο ασφαλιστικό σύστημα με βάση τις κατευθύνσεις της ΕΕ, που διασφαλίζουν παραπέρα την κερδοφορία του κεφαλαίου.

Στην Κοινωνική Ασφάλιση, η κατεύθυνση είναι η εφαρμογή των τριών πυλώνων, όπου με την όποια - ελάχιστη κρατική χρηματοδότηση (1ος πυλώνας) θα υποχρεώνονται οι εργαζόμενοι να πληρώνουν για το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών τους είτε στην επαγγελματική ασφάλιση (2ος πυλώνας) είτε και στην ιδιωτική (3ος πυλώνας).

Η κυβέρνηση προωθεί αυτές τις πολιτικές, όπως φαίνεται και από τις σχετικές δηλώσεις του υπουργού Εργασίας (π.χ. τοποθέτηση στη σχετική ημερίδα στις 14/6/2016). Η ίδρυση επαγγελματικών ταμείων (2ος πυλώνας) προωθείται με πιλότο ορισμένους κλάδους (π.χ. μηχανικοί, δικηγόροι, γιατροί). Η προώθηση του 2ου και 3ου πυλώνα αποτελεί και βασικό αίτημα του ΣΕΒ (βλ. επιστολή ΣΕΒ προς υπ. Εργασίας για το Ασφαλιστικό 2/3/2016).

Η «ασφαλιστική κάλυψη του επαγγελματικού κινδύνου» θα ενταχθεί πιθανόν στο πλαίσιο της προώθησης του 2ου πυλώνα, όπως προβλέπεται και από τη νομοθεσία για τα Ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης (Ν. 3029/2002, άρθ. 7). Είναι ενδεικτικό ότι στην τοποθέτησή του ο γεν. γραμματέας του υπουργείου Εργασίας σε ημερίδα για την ΥΑΕ την 1/7/2016, ανέφερε ότι **στις προθέσεις της κυβέρνησης είναι η ίδρυση «φορέα ασφάλισης επαγγελματικού κινδύνου» για να απαλλαγούν τα ασφαλιστικά ταμεία από τα σχετικά βάρη.**

Επίσης, υπήρξαν πρόσφατα δημοσιεύματα που αναδείκνυαν ότι **προωθούνται η κατάργηση της σύνταξης αναπηρίας λόγω εργατικού ατυχήματος και η επιβολή ιδιωτικής ασφάλισης σε αυτόν τον τομέα. Προτάσεις για ασφάλιση του επαγγελματικού κινδύνου, στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ, θα χρησιμοποιηθούν για να «ανοίξει» ένα πεδίο ιδιωτικής ασφάλισης, μετατόπισης των εργοδοτικών ευθυνών στις πλάτες των εργαζομένων.** Αλλωστε, ήδη ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες παρέχουν «πακέτα κάλυψης» που περιλαμβάνουν και τον επαγγελματικό κίνδυνο.

Πάλη για την προστασία από τον επαγγελματικό κίνδυνο

Βάζουμε σε προτεραιότητα την πάλη για την πρόληψη του συνόλου των κινδύνων από το εργασιακό και ευρύτερο περιβάλλον. **Παλεύουμε για να υπάρχει πλήρης κάλυψη των αναγκών των εργαζομένων από τον επαγγελματικό κίνδυνο με ευθύνη του κράτους και αποκλειστική επιβάρυνση του κεφαλαίου.**

Δεν περιοριζόμαστε στις σημερινές καλύψεις των παροχών Υγείας - Πρόνοιας - σύνταξης. Παλεύουμε για την ανάκτηση των απωλειών των τελευταίων ετών, αλλά και για την αύξηση των παροχών και των συντάξεων με βάση τις ανάγκες μας. Διεδικούμε πλήρη και απολύτως δωρεάν κάλυψη της νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, της ιατρικής αποκατάστασης σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας. Πλήρεις αποδοχές για τους εργαζόμενους για όλο το διάστημα απουσίας από την εργασία λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας (όπως εάν δούλευαν), επανεκπαίδευση, επανένταξη στην εργασία. Πλήρη σύνταξη γι' αυτούς που δεν μπορούν να εργαστούν ή στις οικογένειές τους σε περίπτωση θανάτου.

Διεδικούμε την αύξηση της φορολογίας του κεφαλαίου και των εργοδοτικών εισφορών και την επιπλέον αύξηση αυτών και την επιβολή προστίμων όταν αυξάνεται η επικινδυνότητα (π.χ. επιχειρήσεις με θανατηφόρα ατυχήματα, υψηλή επαγγελματική νοσηρότητα κ.λπ.). Διεδικούμε ταυτόχρονα μείωση της φορολογίας των εργαζομένων, μείωση των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων στον κλάδο σύνταξης, στην κατεύθυνση της κατάργησής τους, και άμεση κατάργηση των εισφορών στον κλάδο Υγείας. Διεδικούμε τη διενέργεια κρατικών ελέγχων για την ΥΑΕ στις επιχειρήσεις καθώς και την ουσιαστική καταγραφή εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών.

Οι εργαζόμενοι πρέπει να βγούμε στο προσκήνιο, σημαδεύοντας τον πραγματικό αντίπαλο, τους επιχειρηματικούς ομίλους και την καπιταλιστική εκμετάλλευση, που βρίσκονται πίσω από τη σημερινή κατάσταση που βιώνουμε σε όλους τους τομείς της ζωής μας, που μας σακατεύει και μας οδηγεί ακόμα και στον τάφο. Γι' αυτό η διεκδίκηση μέτρων για την υγεία και ασφάλεια στους τόπους δουλειάς πρέπει να εντάσσεται στην προοπτική κατάργησης του εκμεταλλευτικού συστήματος, που όσο υπάρχει αναπαράγει όλα τα προβλήματα του επαγγελματικού κινδύνου σε βάρος των εργαζομένων.

Παραπομπή

1. Για την κατάσταση της ΥΑΕ στην Ελλάδα και τις θέσεις του ΚΚΕ, βλ. αναλυτικά ΚΟΜΕΠ, τ. 3, 2016.

